
A fedett nyomozó bűncselekményeinek jogi megítélése az új büntetőeljárás törvény alapján

Mészáros Bence*

1. Bevezetés

Farkas Ákos professzor nevével és tudományos munkásságával először harmadéves joghallgatóként találkoztam, amikor először kezembe vettem a pécsi jogi kar büntető eljárásjog tankönyvét. Megragadta a figyelmemet a „rejtett bűnösségi vélelem” általa leírt jelensége, amelynek később saját könyvében is utána olvastam.¹ A diplomám megszerzését követően immár egyetemi oktatóként személyesen is megismerhettem őt az első olyan Bűnügyi Oktatók Találkozásán, amelyen részt vettem, és azóta is büszke vagyok arra, hogy büntető eljárásjogászként a kollégája lehetek. Jelen – az ünnepelt gazdag életművéhez híven büntető eljárásjogi témájú – tanulmánnyal kívánok neki boldog 65. születésnapot és további sikereket, remélve, hogy örömmel olvassa majd soraimat. Nagy változásokat hozott a 2018. július 1-jén hatályba lépett, a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény (a továbbiakban: új Be.) a fedett nyomozó által a bevetése során elkövetett bűncselekmények és más jogsértések jogi megítélése kapcsán: átalakította a mentesülés jogi feltételrendszerét, bizonyos esetekben az ügyész biztosíthatja előzetesen is a büntetlenséget a fedett nyomozó számára, valamint a szabálysértésekre és közigazgatási bírsággal sújtandó szabályszegésekre is kiterjesztette a törvény a büntetőjogi immunitás lehetőségét. A tanulmányban e jogi újdonságokat mutatom be, helyenként összevetve azokat a korábbi szabályozással.

2. A mentesülés feltételrendszere

Korábbi jogunkban a fedett nyomozó bűncselekmények miatti büntetlenségének három pozitív és egy negatív feltétele volt:

* R. ezredes, nemzetközi dékánhelyettes, tanszékvezető egyetemi docens, Nemzeti Közszerződési Egyetem, Rendészettudományi Kar, Nyomozáselméleti Tanszék

¹ FARKAS Ákos: *A falra akasztott nádipálca avagy a büntető igazságszolgáltatás hatékonyságának korlátai*. Osiris Kiadó, Budapest, 2002.

- a cselekményt szolgálati feladata teljesítése közben;
- bűnüldözési érdekből követte el; és
- a bűnüldözési érdek jelentősebb, mint az, amely az állam büntetőjogi igényének érvényesítéséhez fűződik; valamint
- nem más életének szándékos kioltásával járó bűncselekményt követett el.²

Az új Be. 224. § (1)-(3) bekezdései ezt a jogi feltételrendszert jelentősen megváltoztatták:

„(1) Nem büntethető a fedett nyomozó az alkalmazása során elkövetett bűncselekmény, szabálysértés vagy közigazgatási bírsággal sújtandó szabályszegés miatt, ha annak elkövetése

a) a fedett nyomozó alkalmazásának eredményességéhez, az alkalmazással elérni kívánt bűnüldözési célhoz szükséges, és az alkalmazással elérni kívánt bűnüldözési érdek jelentősebb, mint a fedett nyomozó felelősségre vonásához fűződő érdek,

b) a fedett nyomozó biztonságának biztosítása, lelepleződésének megakadályozása érdekében szükséges, és a fedett nyomozó biztonságával, lelepleződésének megakadályozásával kapcsolatos érdek jelentősebb, mint a fedett nyomozó felelősségre vonásához fűződő érdek, illetve

c) más bűncselekmény elkövetésének megelőzése vagy megszakítása érdekében szükséges, és a

bűncselekmény megelőzéséhez vagy megszakításához fűződő érdek jelentősebb, mint a fedett nyomozó felelősségre vonásához fűződő érdek.

(2) Ha előrelátható, hogy a fedett nyomozó alkalmazásának eredményessége érdekében valamely bűncselekmény, szabálysértés vagy közigazgatási bírsággal sújtandó szabályszegés elkövetése szükséges, azt a fedett nyomozó alkalmazásáról szóló döntésben meg kell jelölni.

(3) A fedett nyomozó nem követhet el más életének szándékos kioltásával járó, illetve maradandó fogyatékoságot vagy súlyos egészségromlást szándékosan okozó bűncselekményt.”

Az első feltétel gyakorlatilag változatlan maradt, csak a megfogalmazása lett más: a „szolgálati feladata teljesítése közben” kitétel helyett „alkalmazása során elkövetett bűncselekmény” kitétel szerepel a törvényben. Erdemben nem módosult a harmadik helyen szereplő arányossági feltétel sem: az „állam büntetőjogi igényének érvényesítéséhez fűződő érdek”-et a sokkal konkrétabb, a „fedett nyomozó felelősségre vonásához fűződő érdek” váltotta fel. Az idézett új törvényszöveg ugyanakkor a második feltételként említett bűnüldözési érdeket kibontja, azon belül több más érdeket is meghatároz, amelyeket összefoglalva hívhatunk alkalmazási érdekeknek. Az alkalmazási érdekekbe tartozik:

- a fedett nyomozó alkalmazásának eredményességéhez fűződő érdek;
- az elérni kívánt bűnüldözési cél teljesüléséhez fűződő érdek (itt keveredik a cél és az érdek fogalma a törvény szövegében, és az sem világos, hogy

² Lásd 1998. évi XIX. törvény a büntetőeljárásról (a továbbiakban: régi Be.) 175. § (2) és (6) bekezdés, illetve 192. § (2) és (3) bekezdés.

miért kell előtte a fedett nyomozó alkalmazásának eredményességéhez fűződő érdeket külön kiemelni)³;

- a fedett nyomozó biztonságának megóvásához fűződő érdek;
- a fedett nyomozó lelepleződésének megakadályozásával kapcsolatos érdek;
- más bűncselekmény megelőzéséhez vagy megszakításához fűződő érdek.

A szóvá tett fogalmi zavarral együtt ez mindenképpen előrelépést jelent a korábbi jogunk részletesen nem definiált „*bűnüldözési érdek*” fogalmához képest, és tulajdonképpen az utolsó három pontban foglaltak miatt mondhatjuk, hogy többletet tartalmaz az új Be. e tekintetben.

A negyedik, negatív feltétel annyiban változott, hogy bővült azoknak a bűncselekményeknek a köre, amelyek esetében nem illetheti meg mentesség a fedett nyomozót a büntetőjogi felelősségre vonás alól, akkor sem, ha a másik három feltétel egyébként teljesült: a más életének szándékos kioltásával járó bűncselekmények mellett az új Be. alapján már ide tartoznak a szándékosan maradandó fogyatékossgot vagy a szándékosan súlyos egészségromlást okozó bűncselekmények is. A fedett nyomozó által büntetlenül elkövethető bűncselekmények körének szűkítésével egyetértve, a negatív feltétel megfogalmazását továbbra sem tartom megfelelőnek, mivel így adott esetben a kizárt kategóriába tartozó bűncselekményeknél súlyosabb, gondatlanul halált okozó bűncselekmények is szankcionálatlanok maradhatnak. A szóban forgó szabály abszurd jogalkalmazási szituációt is eredményezhet, amelyet egy gondolatkísérlettel fogok bemutatni:

A fedett nyomozónak bűnüldözési érdekből valakit súlyosan bántalmaznia kell, – például egy terrorista csoport hűségpróbát vár el tőle – és tudja, hogy a sértettnek maradandó fogyatékossgot fog okozni a terroristák által elvárt bántalmazás, ha teljesíti a próbát. Nem áll szándékában megölni a sértettet, de belenyugszik abba, hogy maradandó fogyatékossgot okoz a cselekménye a kérdéses személynek. Ha a sértett a bántalmazást követően a fedett nyomozó által okozott sérülés következtében meghal, nem büntethető a fedett nyomozó (legalábbis nyitva áll a mentesülés jogi lehetősége), ha viszont életben marad, és maradandó fogyatékossga keletkezik akkor igen (a mentesülés jogilag kizárt). Az első esetben azért nem kizárt a büntetőjogi felelősségre vonás alól mentesülés, mert a megvalósított bűncselekmény, a halált okozó testi sértés [2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről, a továbbiakban: Btk., 164. § (8) bekezdés] praeterintencionális bűncselekmény, az elkövető fedett nyomozót a halál tekintetében csak gondatlanság terheli. Ő a sértett halálát nem kívánta és abba nem is nyugodott bele (a szándékossg tehát nem jöhet szóba), abban bízott, hogy „csak” maradandó fogyatékossg lesz a cselekményének következménye.

További probléma, hogy a korábbi jogunk helyes koncepciójával szemben nem megfelelő a szóban forgó rendelkezés megfogalmazása. Kijelentő módon megtiltja a fedett nyomozónak a meghatározott bűncselekmények elkövetését, holott azok

³ A 224. § (1) bekezdés a) pontjának szövege a szóban forgó hibák nélkül a következőképpen szólna: „*az alkalmazással elérni kívánt bűnüldözési célhoz szükséges, és az alkalmazással elérni kívánt bűnüldözési cél teljesüléséhez fűződő érdek jelentősebb, mint a fedett nyomozó felelősségre vonásához fűződő érdek.*”

elkövetése a Btk-ban található törvényi tényállások miatt amúgy is tilos (a büntető anyagi jogi kódexben kell bűncselekmények elkövetését megtiltani, nem pedig az eljárási törvényben). A tilalomnak az ügyészhez kellene szólnia az alábbi tartalommal: ha a fedett nyomozó a meghatározott bűncselekmények valamelyikét követte el, nem alkalmazhatók a mentesülést biztosító szabályok. A fent írtakra tekintettel *de lege ferenda* a szóban forgó rendelkezést az alábbi módon kellene korrigálnia a törvényhozónak:

„A 224. § (1) bekezdése nem alkalmazható, ha a fedett nyomozó halált okozó, illetve maradandó fogyatékossgot vagy súlyos egészségromlást szándékosan okozó bűncselekményt követett el.”

3. Az előre adott felhatalmazás mint paradigmaváltás

Paradigmaváltásként is felfogható, hogy az új Be. alapján az ügyész előre is büntetlenséget biztosíthat a fedett nyomozónak, ha előre látható, hogy a fedett nyomozó alkalmazásának eredményessége érdekében valamely bűncselekmény, szabálysértés vagy közigazgatási bírsággal sújtandó szabályszegés elkövetése szükséges. Ebben az esetben a majdani jogsértést a fedett nyomozó alkalmazásáról szóló döntésben meg kell jelölni [új Be. 224. § (2) bekezdés].⁴

Természetesen ez nem jelenti azt, hogy ha más jogsértést is elkövetne, amelyet a döntés nem tartalmaz, ne mentesülhetne a felelősségre vonás alól. Valójában a 224. § (1) bekezdésének b) és c) pontjában említett jogsértések általában nem láthatóak előre, és a törvény valószínűleg emiatt, némileg félrevezetően *„a fedett nyomozó alkalmazásának eredményessége érdekében”* elkövetni szükséges cselekményekről ejt szót a 224. § (2) bekezdésében, azt a látszatot keltve ezzel, hogy csak a 224. § (1) bekezdésének a) pontjában meghatározott bűncselekményekről van szó. A törvény indokolásából egyértelműen kiderül, hogy valamennyi alkalmazási érdek esetében meg kell jelölni a jogsértést az alkalmazásról szóló döntésben, ha azt előre láthatóan szükséges lesz elkövetni.⁵

E paradigmaváltás már szükséges volt, annak „előfutaraként” a megbízhatósági vizsgálat során a védelmi tisztek által elkövetett bűncselekmények előre engedélyezését és megtervezését lehetne megemlíteni. A fedett nyomozók számára nagy garanciát jelent, hogy a bevetés előtt már lényegében biztosak lehetnek a büntetlenségükben a határozatban szereplő jogellenes cselekményeket illetően. Ezzel gyakorlatilag az amerikai *„authorized criminality”* („felhatalmazásra történő bűnelkövetés”) koncepció érvényesül hazánkban is: az Amerikai Egyesült Államokban a fedett műveletek jóváhagyásakor az ügyész ad felhatalmazást az adott bevetéshez szükséges bűncselekmények elkövetésére, és előre garantálja, hogy nem fog vádat emelni, ha a fedett nyomozó nem lépi át a megbeszélt

⁴ Törvényszerkesztési hiba, hogy az új Be. 222. § (4) bekezdés d) pontja a határozat elemei között csak bűncselekményt említ, szabálysértést és közigazgatási bírsággal sújtandó szabályszegést nem.

⁵ *„Ha ezen célok és szükségletek a fedett nyomozó alkalmazása előtt előre láthatók, az alkalmazásról rendelkező engedélyben a bűncselekmény megjelölhető.”* A 2017. évi XC. törvény indokolása (a továbbiakban: új Be. Indokolása) a 222–225. §-hoz.

kereteket.⁶

Az új szabályozás a fedett nyomozó saját biztonságának megóvása, valamint a lelepleződésének megakadályozása érdekében elkövetett bűncselekmény és más jogsértés, továbbá más bűncselekmény tényállásszerű cselekménnyel megakadályozása vagy megszakítása esetén is lehetővé teszi a felelősségre vonás elkerülését. A fedett nyomozó saját biztonsága érdekében elkövetett bűncselekményei (az ún. védelmi cselekmények⁷) a korábbi jogunk alapján – speciális rendelkezés hiányában – a jogos védelem (esetleg a végszükség) keretében volt kimenthető, de a lelepleződés megakadályozásáról⁸ ez nem volt elmondható, ezért fontos, hogy az új Be-ben szerepel ez az ok is. Ugyanakkor nem elhanyagolható vívmány az sem, hogy egy bevetésen lévő fedett nyomozó tudja, a törvény kifejezetten rendelkezik a saját védelmében elkövetett cselekményeiről, nem a büntetőjog általános szabályai szerint kell majd megítélni a tetteit, ha ilyen szorult helyzetbe kerül.

Az, hogy a szabálysértés és a közigazgatási bírsággal sújtandó szabályszegés utólag – módosító javaslat révén – került be a törvény szövegébe még a kódex hatálybalépése előtt, a fedett nyomozó alkalmazásáról szóló döntés kapcsán említett törvényszerkesztési hiba mellett egy másikat is szült: az új Be. 224. § (1) bekezdésének c) pontjában fölöslegessé és nyelvtanilag helytelenné vált a „más” jelző. E körülmény arra is felhívja a figyelmet, hogy a szóban forgó rendelkezés szövegében miért nincs megemlítve a bűncselekményen kívüli másik két fajta jogsértés. A legegyszerűbb magyarázat az, hogy a c) pont szövegének módosításáról megfeledezett a törvényhozó. A következőket végig vitt módosítás az alábbi szöveget eredményezte volna:

„224. § (1) Nem büntethető a fedett nyomozó az alkalmazása során elkövetett bűncselekmény, szabálysértés vagy közigazgatási bírsággal sújtandó szabályszegés miatt, ha annak elkövetése

(...)

c) más bűncselekmény, szabálysértés vagy közigazgatási bírsággal sújtandó szabályszegés elkövetésének megelőzése vagy megszakítása érdekében szükséges, és a bűncselekmény, szabálysértés vagy közigazgatási bírsággal sújtandó szabályszegés megelőzéséhez vagy megszakításához fűződő érdek jelentősebb, mint a fedett nyomozó felelősségre vonásához fűződő érdek.”

Nem ezt tartom valószínűnek, de lehet érdemi oka is a fent írt következtetésnek. Elképzelhető, hogy a törvényhozó nem akarta lehetővé tenni, hogy szabálysértés vagy közigazgatási bírsággal sújtandó szabályszegés megelőzése vagy megszakítása érdekében követhessen el a fedett nyomozó bűncselekményt, mivel ezek nem állnának arányban egymással. Ha a két enyhébb jogsértés szerepelne a szövegben az általam fentebb szemléltetett módon, akkor

⁶ JOH, Elizabeth E.: Breaking the Law to Enforce It: Undercover Police Participation in Crime. *Stanford Law Review*, 2009/1. 155–199.

⁷ Lásd MÉSZÁROS Bence: A fedett nyomozó és a szolgálat által megkövetelt bűncselekmények – de lege ferenda. *Magyar Rendészet*, 2007/3-4. 114–130.

⁸ Az ünnepelt Róth Erikával közösen írt tankönyvében éppen ezt a körülményt emeli ki, amely arra kényszerítheti a fedett nyomozót, hogy bűncselekményt kövessen el. FARKAS Ákos–RÓTH Erika *A büntetőeljárás*. Complex Kiadó, Budapest, 2012. 239.

akár ez az értelmezés is lehetséges lenne. A valószínűbb azonban az, hogy a „más” szócska miatt a nyelvtani-logikai megközelítés inkább abba az irányba terelné a jogalkalmazót e szöveg esetén, hogy bűncselekmény-szabálysértés relációban és bűncselekmény-közigazgatási bírsággal sújtandó szabályszegés viszonylatban nincs immunitás, csak bűncselekmény-bűncselekmény, szabálysértés-szabálysértés, illetve közigazgatási bírsággal sújtandó szabályszegés-közigazgatási bírsággal sújtandó szabályszegés relációban.

A törvényszerkesztési hiba fiktív módon való orvoslása után visszatérve a realitáshoz és a hatályos szöveghez az kell tehát megállapítanom, hogy jelenleg szabálysértés, valamint közigazgatási bírsággal sújtandó szabályszegés megelőzése vagy megszakítása érdekében elkövetett jogsértés esetén nincs lehetőség a fedett nyomozót mentesíteni a felelősségre vonás alól. A gyakorlati jelentősége ennek nyilván csekély, de a dogmatikai tisztaság megkövetelné a szóban forgó lehetőségek biztosítását is.

Technikailag is megváltozott a fedett nyomozóval szembeni feljelentés elutasítása, illetve az eljárás megszüntetése, mivel a korábbi jogunkkal ellentétben az új Be. nem tartalmaz ezzel kapcsolatos külön feljelentés elutasítási, illetve eljárás megszüntetési okot. A Btk. 15. § h) pontja alapján büntethetőséget kizáró törvényben meghatározott egyéb oknak minősülnek a Be. 224. § (1) bekezdésében írt rendelkezései, ezért ezeket kell az ügyészi határozatban megjelölni.⁹ Fedett nyomozó által elkövetett bűncselekmény miatt egyébként pótmagánvádnak nincs helye [új Be. 787. § (3) bekezdés e) pont].

A fedett nyomozó bűncselekményeken kívüli jogsértéseiről ugyan csak a következő pontban lesz szó, de ehelyütt érdemes megemlíteni a szabálysértések eljárásjogi oldalát: a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló 2012. évi II. törvény (a továbbiakban: Szabs. tv.) alapján szabálysértés miatt nem vonható felelősségre, akivel szemben büntethetőséget kizáró ok áll fenn [Szabs. tv. 2. § (7) bekezdés]. A büntethetőséget kizáró okokra a Btk. által meghatározottakat a szabálysértésekre is alkalmazni kell [Szabs. tv. 29. § (1) bekezdés h) pont], így a feljelentés elutasításáról és az eljárás megszüntetéséről leírtak igazak a fedett nyomozó szabálysértéseire is.

4. A fedett nyomozó bűncselekményeken kívüli jogsértései

A szabálysértéseket a Szabs. tv. határozza meg, a törvény Ötödik Része az „*Egyes szabálysértések*” címet viseli, ebben találhatjuk meg tehát azokat is, amelyek elkövetése a fedett nyomozó alkalmazása esetén szóba jöhet. Ezek elsősorban az alábbiak lehetnek:

⁹ „A fedett nyomozó és a belső bűnmegelőzési és büntetőrendészeti feladatokat ellátó szerv tagja által elkövetett bűncselekmények kérdését a törvény a leplezett eszközök alkalmazásának szabályai között, törvényben meghatározott egyéb büntethetőséget kizáró okként szabályozza.” Az új Be. Indokolása, a 382. §-hoz. Az eljárás megszüntetésénél ezzel azonos indokolás található, lásd a 399. §-hoz írt szöveget.

- Magánlaksértés 166. §;
- Rendzavarás 169. §;
- Garázdaság 170. §;
- A tulajdon elleni szabálysértés 177. §;
- Becsületsértés 180. §;
- Lőfegyverrel kapcsolatos szabálysértés 183. §;
- Szexuális szolgáltatásra való felhívás tilalma 184. §;
- Természetvédelmi szabálysértés 187. §;
- Tiltott szerencsejáték 191. §;
- Büntetés-végrehajtási intézet környezetének megzavarása 194. §;
- Csendháborítás 195. §;
- A közbiztonságra különösen veszélyes eszközzel kapcsolatos szabálysértés 198. §;
- Új pszichoaktív anyaggal kapcsolatos szabálysértés 199/B. §;
- Szeszital-árusítás, -kiszolgálás és -fogyasztás tilalmának megszegése 200. §;
- Tiltott határátlépés, útiokmánnyal kapcsolatos szabálysértés 204. §;
- Személyazonosság igazolásával kapcsolatos köteleességek megszegése 207. §;
- Vámszabálysértés 209. §, és Vámszabálysértés elkövetőjének segítése 210. §;
- Közlekedési szabálysértések 217-228. §.

A közigazgatási bírsággal sújtandó szabályszegések alatt közlekedési szabályszegéseket kell érteni, amelyek körét a 410/2007. (XII. 29.) Korm. rendelet határozza meg. Megjegyzendő, hogy a dekonspiráció veszélye meglehetősen nagy, ha a fedett nyomozó a kiszabott bírság megfizetését az új Be. hivatkozott rendelkezéseire tekintettel szeretné elkerülni, ezért véleményem szerint nem éri meg a kockázatot (a lelepleződés veszélye ráadásul a fedett nyomozó számára háttérként esetlegesen létrehozott fedőintézményt is érinti). Tízezer forintos nagyságrendű tételekről van szó, a százezer forintos tételek meglehetősen ritkák (a megengedett legnagyobb sebességre vonatkozó rendelkezések megsértése esetén például a hét fajta bírságból négy százezer forint alatti, a legmagasabb összeg pedig háromszázezer forint), egyszerűbb és biztonságosabb ilyen esetben kifizetni az összeget a legenda keretein belül, a fedőszemélyiség nevében.

5. A fedett nyomozó jogsértései miatti kártérítés és sérelemdíj megfizetésének szabályai

Az új Be. 224. § (5) és (6) bekezdései tartalmazzák a fedett nyomozó által alkalmazása során elkövetett bűncselekmény, szabálysértés vagy közigazgatási bírsággal sújtandó szabályszegés miatti kártérítés, illetve a sérelemdíj megfizetésének szabályait. Ha a fedett nyomozó a felsorolt cselekmények miatt nem büntethető, az állam téríti meg azt a kárt, illetve sérelemdíjat, amelynek megtérítésére a fedett nyomozó a polgári jog szerint köteles. A kár megtérítése,

illetve a sérelemdíj megfizetése érdekében a leplezett eszközök alkalmazására vagy a titkos információgyűjtésre feljogosított szerv a sértettel (személyiségi jogsértés esetén a sérelmet szenvedett személlyel) titoktartási megállapodás megkötését kezdeményezheti, illetve az ehhez szükséges iratokat elkészítheti.

Ha a kártérítésről, illetve a sérelemdíj megfizetéséről polgári perben kell határozni, az ezek iránti igény jogalapját vélelmezni kell. A polgári perben az államot az igazságügyért felelős miniszter képviseli. A polgári perben eljáró bíróság a kereset elbírálása előtt beszerzi a leplezett eszközök alkalmazására feljogosított szerv vagy a titkos információgyűjtésre feljogosított szerv nyilatkozatát a felperes sérelmére elkövetett cselekményről, a cselekménnyel okozott kárról, illetve a személyiségi jogsértésről. A nyilatkozat nem terjedhet ki olyan tényre, amelynek alapján a fedett nyomozó személyére lehet következtetni.

Ezek a rendelkezések nem sok újdonságot tartalmaznak a korábbi szabályozáshoz képest, attól eltekintve, hogy az ügyész nyilatkozata helyett immár a leplezett eszközök alkalmazására feljogosított szerv vagy a titkos információgyűjtésre feljogosított szerv nyilatkozatát szerzi be a polgári bíróság, illetve, hogy szabálysértés vagy közigazgatási bírsággal sújtandó szabályszegés miatt is lehetővé teszik a kártérítést, illetve a sérelemdíj megfizetését. Egy másik előnyös változás, hogy a szabályozás egységessé válásával megszűntek a korábbi törvényszövegek rendelkezési közötti ellentmondások ezen a területen.¹⁰

6. Az Rtv. és a NAV tv. rendelkezései

A rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény (a továbbiakban: Rtv.) és a Nemzeti Adó- és Vámhivatalról szóló 2010. évi CXXII. törvény (a továbbiakban: NAV tv.) szó szerint megismétli az új Be.-nek a fenti három alpontban ismertetett szabályait, ezáltal a büntetőeljáráson kívül, titkos információgyűjtés keretében alkalmazott fedett nyomozó esetében is igazzá téve a leírtakat (Rtv. 66/A. §, illetve NAV tv. 55. §). Egyedül csak a célokban van különbség, az Rtv. ennek kapcsán a 64. §-t, a NAV tv. pedig az 52. §-t jelöli meg a törvény szövegében.

Ha megvizsgáljuk ezeket a célokat – amelyek a titkos információgyűjtés általános céljai –, a rendőrség és a Nemzeti Adó- és Vámhivatal esetében is, arra a következtetésre juthatunk, hogy azok többsége nem jöhet szóba. A büntetőeljárás megindítása előtt bevetett fedett nyomozó esetében amúgy sem reális bűncselekmény vagy más jogsértés elkövetésének szükségessége. A bűncselekmények és egyéb jogsértések elsősorban a bűnszervezetbe beépülés (vagy terrorizmushoz köthető szervezetekbe beépülés) kapcsán lehetnek szükségesek, az pedig csak a büntetőeljárásában, legkorábban az előkészítő

¹⁰ Az Rtv. korábban a peren kívüli kártérítés és a személyiségi jogsértésért járó sérelemdíj megfizetésének esetét rendezte fedőokirattal és titoktartási megállapodás kötésével (Rtv. 67/A. § (2) bekezdés), míg a régi Be. csak a kárigény peres úton érvényesítéséről tartalmazott részletes rendelkezéseket (rég. Be. 175. § (3) és (4) bekezdés). A NAV tv. pedig a büntetőeljárás törvény kártérítési perre és személyiségi jogi perre vonatkozó rendelkezéseire utalással említette a fedőokiratot és a titoktartási megállapodást (NAV tv. 58. § (2) bekezdés).

eljáráásban lehetséges az új Be. hatálybalépése óta. Titkos információgyűjtés keretében fedett nyomozó csak egyszerű információgyűjtés, vagy információ ellenőrzése céljából vethető be, ez pedig nagyon limitált tevékenységet jelent. A magánlaksértés szabálysértését leszámítva, amit első ránézésre mindig elkövet egy fedett nyomozó, ahányszor csak legendáját használva lép be egy lakásba¹¹, túl gyakran nem fordulhat elő olyan helyzet a titkos információgyűjtés keretében tevékenykedő fedett nyomozó esetében, amelyben jogsértésre kényszerülne.

7. Összegzés

A fedett nyomozó által, bevetés közben elkövetett bűncselekmények jogi megítélése a fedett nyomozó alkalmazásának egyik fő kérdése. Az új Be. jelentős változásokat hozott ezen a területen: átalakította a mentesülés feltételrendszerét, kibontva benne a bűnüldözési érdek fogalmát és lehetővé téve ezáltal az ún. védelmi cselekmények miatti, valamint a bűncselekmények megelőzése vagy megszakítása érdekében foganatosított cselekmények miatti mentesülést; paradigmaváltásként adott esetben – az ügyész döntésétől függően – előre is lehetővé teszi a büntetlenség garantálását a fedett nyomozó számára; szűkítette azon bűncselekmények körét, amelyek miatt semmiképpen sem mentesülhet a fedett nyomozó a felelősségre vonás alól (hozzáadva a szándékosan maradandó fogyatékoságot és a súlyos egészségromlást okozó bűncselekményeket a negatív feltétel szövegéhez); valamint kiterjesztette az immunitás lehetőségét a szabályértésekre és a közigazgatási bírsággal súlytandó szabályszegésekre is. Összességében elmondhatom, hogy ezek mind előremutató változások, a tanulmányban szóvá tett törvényszerkesztési hibák és egyéb következetlenségek kijavítása mellett azonban a legfontosabb továbbra is az lenne, hogy a mentesülés lehetőségét abban az esetben is kizárja a törvény, ha fedett nyomozót a bűncselekménye miatt bekövetkező halál tekintetében csak gondatlanság terheli.

¹¹ Valójában ez is csak tényállásszerű cselekmény, nem valódi szabálysértés, mivel hiányszik belőle a társadalomra veszélyesség, mint fogalmi elem. Ha a belépés éjjel történik a legenda használatával, ugyanez a helyzet a magánlaksértés bűncselekménye esetében is. Érdekességként megjegyzem, hogy a német büntetőeljárás törvény kifejezetten rendelkezik arról, hogy a fedett nyomozók a jogosult beleegyezése esetén legendájuk használatával beléphetnek magánlakásba. Lásd: Strafprozeßordnung in der Fassung der Bekanntmachung vom 7. April 1987 (BGBl. I S. 1074, 1319), § 110c.